

IZVJEŠĆA – REPORTS

NÜRNBERG, NJEMAČKA – DIE »ANDERE« STIMME: HOHE MÄNNERSTIMMEN ZWISCHEN GLUCK UND ROCK. SYMPOSIUM IM RAHMEN DER INTERNATIONALEN GLUCK-FESTSPIELE IN NÜRNBERG. GLUCK-FORSCHUNGSTELLE SALZBURG, FACHBEREICH KUNST-, MUSIK- UND TANZWISSENSCHAFT, UNIVERSITÄT SALZBURG; INTERNATIONALE GLUCK-FESTSPIELE. 5.-7. 7. 2019.

U znanstvenoj se zajednici na njemačkome govornom području pod pojmom *Forschungsstelle* (Istraživački centar) često, barem u historijskoj muzikologiji, podrazumijevaju znanstveni instituti vezani uz određeni projekt velikih razmjera (primjerice filološki), poput kritičkog izdanja sabranih djela određenoga skladatelja. Tako je i s 1966. osnovanim Istraživačkim centrom Gluck (*Gluck-Forschungsstelle*), koji osim na izdanju sabranih djela radi i na znanstvenim istraživanjima lika i djela tog njemačkog skladatelja, izučavajući, primjerice, Gluckovu recepciju u 19. i 20. st. S obzirom na to da se u Nürnbergu, pedesetak kilometara od skladateljeva rodnoga gradića Berchinga, od 2005. svake dvije ili tri godine održava međunarodni festival posvećen Gluckovu stvaralaštvu, u više su navrata za vrijeme njegova trajanja Festival i Istraživački centar zajednički organizirali muzikološke skupove, pa je tako bilo i u srpnju 2019. Za razliku od festivala u Halleu, koji simpozij nastoji i tematski povezati s festivalom, u Nürnbergu, gdje ova tradicija nema tako dugu povijest, direktna je tematska veza izostala. No, simpozij je uključen u program festivala, a kako je ove godine na koncertima i opernim predstavama nastupio velik broj kontratenora, referati su i nešto širu publiku koja se okupila u kulturnome kompleksu Tafelhalle mogli potaknuti na razmišljanje o »drugome« glasu.

Razmjeno mali simpozij sa svega devet referata (od kojih je jedan otkazan) te s jednim plenarnim izlaganjem kao cilj istaknuo je razmatranje visokih muških glasova (kastrata, kontratenora i – povremenih – falsetista) iz historijske i sistemat-ske perspektive u klasičnoj, ali i u popularnoj glazbi. Nalazeći ishodište u prevlasti kastrata u ozbiljnoj operi Gluckova vremena, organizatore je zanimalo mogu li se povući određene paralele između performativnosti tijela i roda kod ovih glasova u 18, 20. i 21. st. Nakon što je nazočne pozdravio Nils Grosch (Istraživački centar Gluck i Sveučilište u Salzburgu), Thomas Seedorf (Sveučilište u Karlsruheu) započeo je svoje plenarno izlaganje slušnim primjerom upjevanja jednog kontratenorskog glasa, otkrivši kasnije iznenađenoj publici da se radi o snimci Michaela Jacksona iz 1987. Na taj način nije samo najavljena ideja usporednog promatranja »klasičnog« i »popularnog« nego su i postavljeni temelji definicije visokoga muškog glasa kao »drugog«. Na njegova pregledna i uvodna razmatranja nadovezala se Teresa Cascudo, predstavivši referat koji je nastao u suradnji s Miguelom Aguilar-Rancelom, koji nije mogao nazočiti simpoziju. Dvojac se bavio muškim sopranskim falsetistima u prošlosti i u sadašnjosti, pri čemu su posebno zanimljivi brojni dokumentirani slučajevi iz 18. st., kada se takve glasove zamijenilo za kastrate. Ova logika supstitucije nagnala je dvoje španjolskih istraživača na razmišljanje o »prirodnosti« takvih glasova. Freya Jarman (Sveučilište u Liverpoolu) bavila se, pak, »anđeoskim«, »transcendentnim« karakterom visokoga muškog glasa, povlačeći paralele s glasovima dječaka u crkvenim zborovima, pogotovo u Ujedinjenom Kraljevstvu, a time je razotkrila složene recepcijske mehanizme.

Sesija dvojice američkih izlagača usredotočila se na dva povijesna primjera učestale uporabe tehnike falseta u popularnoj glazbi 1960-ih i 1970-ih. Philip Lambert (City University New York) istražio je korijene glasa Briana Wilsona, člana sastava *Beach Boys*, u pjevanju u visokim registrima koje u *gospelu* i *jazzu* ima izrazito muževne konotacije, pri čemu je naglasio da je Wilson svoj falset povremeno opisivao i kao ženstven. Usporedbom Wilsonove izvedbe u različitim pjesmama Lambert je ukazao na raznolikost rodne konotacije falseta sukladno tekstu i afektu samih pjesama, ali i onodobnoj recepciji roda i glasa. Mark Perry (Sveučilište u Oklahomi) pozabavio se *disco* glazbom u SAD-u 1970-ih godina te je ponudio tezu da je unatoč idoliziranju pjevačica te malobrojnim pjevačima u ovome žanru, koji su, pak, gotovo bez iznimke pjevali u tehnici falseta, *disco* glas zapravo »bezrodan« (*genderless*). Argumentirao je to činjenicom da su *disco* pjevači rijetko nastupali uživo te je ukazao na važnost ovog aspekata »skriven« vokalnosti u emancipaciji LGBTQ pokreta, kao i na elemente homofobije u opoziciji žanru. Na poveznicu između *pop* glazbe i opere nalazimo i u osobi njemačkoga kontratenora Klause Nomija, koji je ostvario karijeru u alternativnim popularnoglasbenim krugovima u New Yorku. Elisabeth van Treeck (Sveučilište u Bochumu) izlagala je o kontratenorima u glazbeno-scenskim djelima suvremene austrijske skladateljice Olge Neuwirth, koja se i izrijeком poziva na Klause Nomija kao jednog od uzora za

shvaćanje tog tipa glasa kao »drugog«. Analizirajući promjene u skladanju za glasove kontratenora kroz različita skladateljičina djela, pogotovo u kombinaciji s elektroničkim instrumentima, van Treeck je pokazala kako androgino vokalno obilježje »drugog« ni u suvremenoj glazbi nije jednoznačno.

Naposljetku, tri su se referata usredotočila na povijesna razmatranja visokih muških glasova i uloga u glazbi Glucka i njegovih suvremenika. Ivan Ćurković bavio se problemom travestije, tj. nastupom pjevačica u muškim ulogama kao nekom vrstom alternativnoga »drugoga« u odnosu na dominaciju kastrata u ozbiljnoj operi 18. st. Klasifikacija ženskog tumačenja muških uloga u operama G. F. Händela, i – u manjoj mjeri – Ch. W. Glucka pokazala je veliku raznolikost, ali i fleksibilnost da ekvivalente nalazi i u nekim aspektima suvremene izvedbene prakse. Tanja Gözl (Akademija znanosti u Mainzu) bavila se konvencijama podjele uloga u Gluckovim operama koje su nastale 1740-ih godina te je pokazala da su čak i u talijanskim opernim kućama, u kojima su – za razliku od londonskih – kastrati doista u većini slučajeva ostvarivali neprikosnoveni primat, Gluckove pjevačice, kako u ženskim, tako i u muškim ulogama nalazile osobit prostor za afirmaciju ovisno o individualnim datostima. Irene Brandenburg (Istraživački centar Gluck u Salzburgu) usredotočila se, pak, na operu *Antigono* (1755/1756), u kojoj su sukladno rimskim običajima nastupali isključivo kastrati i u muškim i u ženskim ulogama. Premda, po svemu sudeći, Gluck nije koncipirao niti je drugačije skladao ženske uloge u ovoj operi zbog činjenice da su ih interpretirali muškarci, a ne žene, povela se rasprava o tome je li na planu izvedbene prakse neovisno o navedenim činjenicama dolazilo do određenog stupnja rodne diferencijacije.

Posljednji referat, a i sesija, u cjelini su se pokazali izvršnim uvodom koncertnoj izvedbi Gluckove opere *Antigono* u izvornome baroknome kazalištu Markgräfliches Opernhaus u Bayreuthu, kojoj su nazočili svi uzvanici simpozija. Sljedećeg dana održao se okrugli stol na kojem je sudjelovao kontratenor Valer Sabadus, koji se iskazao i uspješnim nastupom na spomenutom koncertu u Bayreuthu, te Thomas Seedorf i Kordula Knaus, autorica ekstenzivne monografije o travestiji u operi 17. i 18. st. Ideja simpozija da oko teme visokih muških glasova poveže stručnjake iz različitih zemalja i grana muzikologije u svakome se slučaju pokazala produktivnom. Ako nije došlo i do konkretnih zaključaka, svakako je došlo do kontakata i razmjene ideja među sudionicima te se nadamo da će ovakvi inter- i subdisciplinarni dodiri unaprijediti buduća istraživanja.

Ivan ĆURKOVIĆ
Zagreb

ZAGREB – GLAZBA KAO BAŠTINA I IZLOŽBENI EKSPONAT. IZLOŽBA ZAGREBAČKI SOLISTI, MUZEJ GRADA ZAGREBA, 19. 12. 2019. – 8. 3. 2020.

Važan događaj na zagrebačkoj kulturnoj sceni krajem 2019. i početkom pandemijske 2020. godine bila je izložba *Zagrebački solisti*, postavljena u povodu 65. godišnjice osnutka najpoznatijega hrvatskog komornog ansambla u Muzeju grada Zagreba od 19. prosinca 2019. do 8. ožujka 2020. Izložbu potpisuje Marina Perica Krapljanov, viša kustosica Muzeja grada Zagreba i voditeljica dviju zbirki izvedbenih umjetnosti: Kazališne zbirke i Zbirke zagrebačkih glazbenih legendi. Izložba *Zagrebački solisti* na neki je način kruna autoričina petnaestogodišnjeg iskustva u muzejskoj instituciji koja i u svojem stalnom postavu s posebnom pozornošću njeguje ulogu izvedbenih umjetnosti, djelomično i zbog toga što u Hrvatskoj još uvijek ne postoji muzej posvećen kazalištu i glazbi. Bogatu Zbirku zagrebačkih glazbenih legendi čine donacije pojedinih obitelji i glazbenika, a sadrži brojne arhivalije, fotografije, nosače zvuka, plakate i programske objave, među kojima se ističe zbirka glazbenih automata Geresdorfer, a koja je svojevrsni preteča svih današnjih nosača zvuka. Spomenuta zbirka čuva i dokumente o razvoju popularne glazbe, koji su vezani npr. za Ivu Robića i Vikija Glovackog. U MGZ-u je pohranjena i Zbirka Milke Trnine, iz koje je poteklo nekoliko zanimljivih izložbi, između ostalih i ona u Kraljevskoj operi u Londonu autorice Nade Premerl. Muzikolozi koji istražuju život i djelo violončelista i skladatelja Jure Tklačića (1877-1957) i fagotista Rudolfa Klepača (1913-1994) također će se obratiti MGZ-u, koji čuva njihove ostavštine.

Inicijativa za postavljanje izložbe o Zagrebačkim solistima potekla je od samog ansambla, točnije od producentice Zagrebačkih solista Marije Tonković, dok likovno oblikovanje izložbe potpisuje studio Kušan iz Zagreba. Od prvog prijedloga da se napravi izložba o Solistima do njezina otvorenja prošlo je više od tri godine, tijekom kojih je niz suradnika marljivo obrađivao bogatu arhivsku građu koja je činila okosnicu izložbe. Naime, velika i godinama brižno slagana arhiva ansambla sadrži više od 400 plakata te brojne programe, spomenar-knjige s heme-rotekama i osvrtima s koncerata održanih diljem svijeta, ali i brojne nosače zvuka koje je ansambl snimio samostalno ili sa solistima. Autorski projekt MGZ-a predstavlja Zagrebačke soliste u pravom baštinskom smislu, od formalnog osnutka ansambla krajem 1953. godine i prvog koncerta održanog u Bjelovaru 5. siječnja 1954. do današnjih dana, kojih trendove Zagrebački solisti itekako prate. Danas Solisti s publikom komuniciraju putem društvenih mreža, imaju vlastiti *YouTube* kanal, a Zagrepčane i njihove goste iznenađuju nastupima u nestandardnim prostorima: na tržnici Dolac, u Zoološkom vrtu i u novoj zagrebačkoj Zračnoj luci. Stoga ne iznenađuje činjenica da na koncertima Zagrebačkih solista ne nedostaje (nove) publike, koja na različite načine upoznaje ljepote klasične glazbe. Koncertom održanim 14. siječnja 2020. godine u Crvenoj vijećnici na berlinskom Alexan-

derplatzu Solisti su obilježili početak hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije u SR Njemačkoj, i to prigodno izvodeći Beethovenovu *Prvu simfoniju u C-duru* u obradi za gudački sastav, koju potpisuje koncertni majstor Sreten Krstić.

Posebna pozornost na izložbi posvećena je prvome umjetničkom voditelju i jednom od inicijatora osnutka ansambla Antoniju Janigru. Ističući ulogu Janigra pri osnivanju i afirmaciji ansambla, autorski tim izložbe dao je do znanja da je višestruko nadarena ličnost koja je prije zagrebačkog razdoblja izgradila ime na svjetskoj razini bila svojevrsna propusnica Zagrebačkih solista na svjetsku glazbenu scenu, a o tome da je iskustvo formiranja i vođenja gudačkog ansambla bilo važno poglavlje i u Janigrovu životopisu svjedoči činjenica da je nakon Solista osnovao slične ansamble u Beogradu, Milanu i Saarbrückenu. Na samom ulazu u izložbeni prostor publiku uime Zagrebačkih solista putem videosnimke pozdravlja Antonio Janigro: Snimka potječe sa Svjetske izložbe u Montrealu (27. travnja – 19. listopada 1967), zbog čega se Janigro publici obraća na francuskom jeziku. Na početku izložbe istaknula su se i imena svih članova ansambla, bez obzira na to jesu li sa Solistima muzicirali dva mjeseca ili 42 godine. Kao što se istaknulo na izložbi, prvi prijedlog za osnivanje ansambla dao je violist i glazbeni urednik Stjepan Aranjoš, koji je Janigru predložio da oforme ansambl po uzoru na europske gudačke ansamble kao što su bili *I virtuosi di Roma*, osnovani s ciljem popularizacije talijanske barokne glazbe. Uzor u europskim komornim ansamblima potvrđuje i činjenica da su Solisti u prvo vrijeme nastupali pod talijaniziranim nazivom *I solisti di Zagreb*. Važnu ulogu pri osnutku odigrao je i Ivo Vuljević, gitarist koji se ponajprije istaknuo kao vješt glazbeni producent. Ipak, slavnog ansambla ne bi bilo bez snažnih imena s područja glazbene pedagogije, kao što su Vaclav Huml i Rudolf Matz, koji su obilježili godinu ili čak desetljeća glazbenog života Zagreba prije osnutka ansambla i koji su, tako stvarajući klasu, pripremili teren za nastanak vrhunskoga gudačkog ansambla.

Jedna od ključnih osoba ne samo za sljedeće razdoblje Solista nego i za postavljanje izložbe bio je Tonko Ninić, violinist zaslužan za novi uzlet ansambla. Kao što je istaknula autorica izložbe, Tonko Ninić, kao i drugi doajen ansambla, kontrabassist Mario Ivelja, poslužio je kao nepresušan izvor anegdota, ali i detekcije osoba na fotografijama, što je naizgled bezazlen zadatak koji bi bez dvojice glazbenika bio gotovo nerješiv. Iako su djelovali znatno kraće u odnosu na Janigra i posebno Ninića, na izložbi se nisu preskočili ni kasniji koncertni majstori – Dragutin Hrdjok, Anđelko Krpan, Karlo Slobodan Fio, Borivoj Martinić-Jerčić i aktualni Sreten Krstić, koji uz podršku predsjednika Upravnog vijeća Solista Krunoslava Marića i spomenute agilne producentice Marije Tonković uspješno nastavlja zacrtanu putanju Zagrebačkih solista.

Autorski tim potrudio se da od materijala koji bi se lako mogao pretočiti u monotonu izložbu, a koja bi se sastojala od taksativnog nabranjanja svjetskih uspjeha, tj. uredno složenih plakata i priznanja, ipak stvori multimedijски zanimljiv pri-

kaz djelovanja Zagrebačkih solista od ranih pedesetih godina prošloga stoljeća do danas. Cjelovita priča o ansamblu ispričana je uz pomoć događaja s pozornice i iza nje, pa su se na izložbi predstavili i osobni predmeti kao što je haljina Višnje Mažurran ili kutija za kontrabas Marija Ivelje, koja je s glazbenikom obišla cijeli svijet. Izložba bi naravno bila nepotpuna bez zvučne pozadine, za koju su izbor napravili članovi ansambla. Iz bogate zbirke naslova koje su snimili Solisti posjetitelji su imali priliku upoznati se sa zvukom ansambla iz prethodnih sedam desetljeća, i to uz pomoć snimki Sorkočevićeve *Simfonije br. 3 u D-duru*, *Koncertantnih improvizacija* Milka Kelemena i *Pintarichiane* Borisa Papandopula skladane upravo za Soliste, ali i Vivaldijevih *Godišnjih doba*, Mozartova *Divertimenta u D-duru* i Bartókovih *Rumunjskih plesova*. Izložba obiluje auditivnim i videosadržajima, od snimki iz zagrebačke dvorane Istra i ranih intervjuua nakon prvih turneja po Americi do izjava pred odlazak na jednu od posljednjih velikih turneja, u Republiku Koreju, početkom 2019. godine.

U prvom dijelu izložbe publika je mogla razgledati jedan od najznačajnijih izložaka: plakat Solista koji potpisuje slavni slikar Marc Chagall, u čijoj su zakladi u Nici Solisti nastupili 1975. godine. Slikar je Solistima poklonio izvornik plakata uz vlastoručnu zahvalu »Merci, Marc Chagall«, a osim ovoga vrijednog eksponata, zvučna imena koja su upotpunila izložbu o Solistima su Pablo Picasso i Juan Miró, autori medalja koje krasi arhivu Zagrebačkih solista. Među brojnim svjetskim festivalima na kojima su sudjelovali na izložbi je posebno prikazan odnos Solista i Dubrovačkih ljetnih igara. Nevjerojatna je činjenica da su Zagrebački solisti na Dubrovačkim ljetnim igrama nastupili više od sto puta, uglavnom u atriju Kneževa dvora na jednoj od najljepših hrvatskih i europskih pozornica. Središnji dio izložbe brojni su dokumenti koji svjedoče o bogatom koncertantnom životu ansambla tijekom proteklih 65 godina. Budući da je odnos opsežne građe i ipak ograničenog prostora bio neujednačen, a i kako bi izložba dobila na dinamičnosti, zbirka od 400 plakata prikazana je na dodirnom ekranu. Za 18 uvezanih spomenar-knjiga koje su sjajan izvor informacija o prvim desetljećima Zagrebačkih solista zaslužni su prva tajnica ansambla Dora Polić i violinist Vilko Bačić. Njih su dvoje godinama marljivo prikupljali koncertne programe i isječke iz novina sa svake turneje koje su uz prijevode kritika s raznih jezika lijepili u albume velikog formata, a posjetitelji izložbe mogli su ih zatim prelistati u digitalnom izdanju. Kao posebno vrijedne i zanimljive eksponate koje je za izložbu osigurao najdugovječniji koncertni majstor Tonko Ninić svakako valja istaknuti violinu koju je za Ninića izradio hrvatski graditelj violina Slavko Domitrović i reljefnu plaketu koja simbolizira pljesak publike. Plaketu koja ima i visoku umjetničku vrijednost glazbeniku je poklonio ansambl za 65. godišnjicu umjetničkog djelovanja maestra Ninića.

Na izložbi se nije prikazala samo prošlost nego i sadašnjost Zagrebačkih solista. Aktualna postava ansambla predstavila se fotografskim portretima članova u

prirodnoj veličini, koji su za potrebe izložbe donirali neki osobni predmet – npr. rajf koji je violinistica Saki Kodama nosila dok je snimala Vivaldijeva *Godišnja doba* ili tenisku lopticu violinista Mislava Pavlina. Imajući u vidu bogatu prošlost i intenzivnu sadašnjost ansambla, izložba nije zaobišla ni komponentu budućnosti. Jedan od ciljeva izložbe bio je upoznati i zainteresirati najmlađe posjetitelje za zvuk gudačkog ansambla i tako osigurati publiku za buduće koncerte, pa je posljednji dio izložbe bila učionica i slušaonica u kojoj su djeca imala priliku upoznati gudačke instrumente iz prve ruke. Osim što su imali priliku proizvesti ton na gudačkim instrumentima ili sastaviti violinu u duhu kompjutorskih igrice, posjetitelji najmlađe dobi upoznali su se s graditeljem violina Darkom Stipeševićem, koji im je pokazao kako od komada drveta nastaje gudački instrument.

Izložba se može promatrati i kroz prizmu emancipacije žena u Zagrebačkim solistima. Iako u prvoj postavi nije bilo glazbenica, nekoliko godina nakon osnutka ansambl je dobio prvu članicu, slovensku violinisticu Jelku Stanič, da bi od sedamdesetih godina pridruženom članicom ansambla, ali i zaštitnim znakom, postala čembalistica Višnja Mažuran. Danas ansambl ima dvije članice: violinistice Saki Kodamu i Đanu Kahrیمان, a za cijeli niz uspješnih projekata – pa i izložbu u Muzeju grada Zagreba – zaslužna je spomenuta producentica Marija Tonković. Imajući u vidu da su u domovini i diljem svijeta održali gotovo 4000 koncerata, da su u nekoliko navrata nastupili u zgradama Ujedinjenih naroda u New Yorku i UNESCO-a u Parizu, da su hrvatsku kulturu promovirali u prvom redu tijekom Domovinskog rata, kada su održali i brojne dobrotvorne koncerte, Zagrebački solisti ansambl su koji zaslužuje predstavljanje na suvremen i interaktivan način kao što smo mogli vidjeti na izložbi u Muzeju grada Zagreba.

Domagoj MARIĆ
Zagreb

NAŠICE – ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP IZAZOVI BAŠTINE DORE PEJAČEVIĆ, 18. 9. 2020.

U Gradskoj vijećnici u Našicama, u organizaciji Osnovne glazbene škole Kontesa Dora, Zavičajnog muzeja Našice, Udruge za hrvatsku povjesnicu u Našicama te Ogranka Matice hrvatske u Našicama 18. se rujna 2020. održao znanstveno-stručni skup *Izazovi baštine Dore Pejačević*. Skup je bio posvećen 135. obljetnici skladateljičina rođenja i 35. godišnjici Osnovne glazbene škole u Našicama. Okupljanje ove vrste bilo je prvo nakon 35 godina. Naime, 7. i 8. rujna 1985. godine povodom stote obljetnice skladateljičina rođenja održao se znanstveni skup *Dora Pejačević – život, rad i značenje* (zbornik je objavljen 1987). Skup *Izazovi baštine Dore Pejačević* održao se u okviru XXVI. Memorijala Dore Pejačević, glazbeno-kulturne manifestacije posvećene ovoj umjetnici koja je započela još 1987. Prema riječima organizatora, u fokusu

skupa bila su dva cilja: predstaviti dosadašnja iskustva i dosege u istraživanju baštine Dore Pejačević te predstaviti nove spoznaje o njezinu životu i radu.

Skup je bio podijeljen u dvije sesije – prijepodnevnu i poslijepodnevnu. Moderatorica prve sesije bila je **Silvija Lučevnjak**, ravnateljica Zavičajnog muzeja Našice. Moderatorica druge sesije bila je akademkinja **Koraljka Kos**, trajno zaslužna za valorizaciju lika i djela Dore Pejačević, kojoj je posvetila desetljeća svojih istraživanja, knjige te niz studija i članaka. Inicijativa za organiziranjem skupa potekla je upravo od akademkinje Kos, koja je smatrala da je potrebno nastaviti s istraživanjima na tu temu. Iako su život i rad Dore Pejačević detaljno istraženi, još uvijek postoje pojedini aspekti koji nisu bili predmetom sustavnog proučavanja. S druge strane, postojeće se spoznaje uvijek mogu dopuniti novim detaljima i analizama. U radu skupa trebali su sudjelovati i gosti iz inozemstva, no zbog situacije uzrokovane koronavirusom od toga se odustalo tako da je sudjelovalo osam domaćih izlagača. **Marina Kopri**, ravnateljica Osnovne glazbene škole Kontesa Dora, govorila je na temu *Razvoj glazbenog školstva u Našicama i samostalna Osnovna glazbena škola Kontesa Dora*. **Nada Bezić**, voditeljica knjižnice i zbirke arhivske građe Hrvatskoga glazbenog zavoda, pripremila je referat *Život ostavštine Dore Pejačević*. **Vilena Vrbanić** (Muzička akademija, Zagreb) istražila je *Glazbene instrumente Dore Pejačević*, dok se **Dinko Župan** (Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje) bavio temom *Dora Pejačević kao čitateljica*. **Silvija Lučevnjak** sudjelovala je s prilogom pod nazivom *Dorina baština – muzeološki pristup*, a **Renata Bošnjaković**, voditeljica Muzejske knjižnice Zavičajnog muzeja Našice, s prilogom *Dora Pejačević i knjižnica Zavičajnog muzeja Našice*. **Sanja Kiš Žuvela** (Muzička akademija, Zagreb) istražila je *Dorine glazbene vrste: pogled unaprijed i unatrag*, a **Dalibor Davidović** (Muzička akademija, Zagreb) izložio je referat *U pohvalu eklektičnosti*.

Skupu je prethodio koncert učenika i profesora Osnovne glazbene škole Kontesa Dora pod naslovom *I mi volimo Doru*, održan 17. rujna 2020. ispred Doma kulture Našice. Dva tjedna od održavanja skupa, točnije 2. listopada 2020, u emisiji *Putovi hrvatske glazbe* na Trećem programu Hrvatskog radija emitirala se reportaža *Novi pogledi na baštinu skladateljice Dore Pejačević* autorice Ane Jazbec, u kojoj su zabilježeni razgovori sa sudionicima skupa te popraćeni odabranim interpretacijama njezine glazbe. Cijeli skup obilježila je izvrsna organizacija, iznimno gostoprinstvo domaćina i pozitivna atmosfera. Rijetko se kojem hrvatskom skladatelju posvećuje toliko pažnje kao što to Našice čine za Doru Pejačević, što je znak visoke brige za kulturu ove sredine, ali i entuzijazma pojedinaca. Svima koji su za to zaslužni, u prvome redu djelatnicima Zavičajnog muzeja Našice i Osnovne glazbene škole Kontesa Dora, srdačno zahvaljujemo te s veseljem očekujemo ovakva događanja i u budućnosti.

Vilena VRBANIĆ
Zagreb

SPLIT – MEĐUNARODNI ZNANSTVENO-UMJETNIČKI SIMPOZIJ IVAN LUKAČIĆ, KAPELNIK SPLITSKE PRVOSTOLNICE, 12-14. 11. 2020.

Povodom 400. obljetnice izdanja zbirke *Sacrae cantiones* fra Ivana Marka Lukačića u Splitu je od 12. do 14. studenoga 2020. godine upriličen međunarodni znanstveno-umjetnički simpozij *Ivan Lukačić, kapelnik splitske prvostolnice* u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta i Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu (program, sažetci i drugi materijali dostupni na: <https://lukacic.smn.hr/>). Simpozij se održao u dvorani Nadbiskupskog sjemeništa i u splitskoj katedrali u kojoj je Lukačić vršio kapelničku službu skoro tri desetljeća.

Simpozij je započeo dvama plenarnim predavanjima. U prvom predavanju **Ennio Stipčević** (HAZU) izložio je dosadašnje spoznaje o Lukačićevu životu, o glazbeničkom djelovanju i o njegovoj jedinjoj poznatoj zbirci *Sacrae cantiones* (Venecija: sub signo Gardani, 1620) te je dao pregled dosadašnjih istraživanja. Posebno je naglasio Lukačićeve susrete s franjevačkom subraćom glazbenicima iz najnovijih istraživanja. Na kraju predavanja Stipčević je upozorio na to da još uvijek nemamo cjelovitu sliku o Lukačiću i njegovoj glazbi, kao ni spoznaje o recepciji njegovih djela u splitskoj i dalmatinskoj sredini u kojoj je djelovao. **Radoslav Bužančić** (Konzervatorski odjel Split) održao je drugo plenarno predavanje u kojemu nas je uveo u problematiku unutrašnjih uređenja katedrale koja su se odvijala prije i za vrijeme Lukačićeve djelovanja u službi kapelnika, davši pritom uvid u njihova stil-ska obilježja i načine na koje im se nametnuo antički interijer katedrale. Predavanje je bilo dragocjeno zato što je pružilo podatke za razumijevanje prostora i mogućnosti muziciranja u samoj katedrali.

Prva sesija pod nazivom *Sakralni aspekti Lukačićeve djela* obuhvatila je četiri izlaganja raznorodnih sadržaja. U prvom izlaganju **Slavko Kovačić** i **Ivan Balta** (Nadbiskupski arhiv Split) predstavili su Glazbeni arhiv splitske katedrale koji je pohranjen u Nadbiskupskom arhivu u Splitu. Premda u njemu nema Lukačićeve djela, upozorili su na postojanje drugih izvora (gradiovo Kaptolskog arhiva, Arhiva splitske nadbiskupije i Arhiva splitske katedrale) iz kojih možemo doznati podatke o Lukačićevoj službi u splitskoj prvostolnici. **Mihael Prović** (Katolički bogoslovni fakultet u Splitu) predstavio je tri istaknuta kapelnika splitske katedrale iz druge polovice 18. stoljeća, a to su Benedetto Pellizzari, Julije Bajamonti i Ante Alberti, iz čijih je sačuvanih djela vidljiva složenost glazbene prakse u bogoslužju u katedrali. U zaključku izlaganja predložio je da njihova djela uključimo u teorijska proučavanja na našim kolegijima i znanstvenim simpozijima te da pristupimo njihovu praktičnom izvođenju i predstavljanju preko različitih medija. **Domagoj Volarević** (Katolički bogoslovni fakultet u Splitu) istražio je koliko su svetopisamski i liturgijski tekstovi *Sacrae cantiones* u skladu s normama liturgijskih slavlja koje su uspostavljene na Tridentskom saboru i ukazao na tragove identifikacije dvaju tekstova do sada nepoznatoga podrijetla. Nove, dragocjene podatke o Lukačićevu

radu i glazbeničkom djelovanju iznio je **Ljudevit Anton Maračić** (Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevaca konventualaca) na temelju arhivskoga gradiva Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevaca konventualaca u Zagrebu. Iz njih dobivamo potvrde za Lukačićeva poznanstva s Gabrijelom Pulitijem i Bonaventurom Rinaldijem, franjevcima glazbenicima iz Provincije. Maračić je podsjetio i na obljetnički simpozij o Lukačiću koji se održao 1985. godine u Zagrebu.

U drugoj sesiji *Muzikologija, glazbena teorija i glazbena pedagogija* izložena su četiri glazbenoteorijska uvida u Lukačićeve skladbe izlagača s Umjetničke akademije u Splitu. **Mirjana Sirišćević** analizirala je tri Lukačićeva troglasna moteta iz aspekata tretmana tekstnog predloška i skladateljskih postupaka i u njima je prepoznala elemente prožimanja renesansne i barokne prakse. Pristup intonacijsko-ritamskoj problematici Lukačićevih skladbi iz perspektive suvremenog pogleda na tonski sustav obradila je **Davorka Radica**, poštujući didaktički zahtjev za postupnim odmicanjem od onoga što je današnjem glazbeniku tipično i razumljivo prema značajkama Lukačićeve glazbe. Analizom prvoga moteta *Sicut cedrus* iz zbirke **Vito Balić** ukazao je na kompozicijske aspekte Lukačićeva djela koji proizlaze iz tonskog sustava njegova razdoblja s ciljem da se uoči »implicitna« teorija koja bi nas mogla približiti izvorima njegova glazbeničkog obrazovanja. **Sara Dodić Baučić** izložila je više izvedbenih i interpretacijskih ranobaroknih aspekata Lukačićevih moteta u interdisciplinarnom pristupu u kojemu je povezala glazbeno-analitičko promišljanje s izvedbenim iskustvom. Njezino iskustvo proizišlo je iz priprema i koncertne izvedbe cjelovite Lukačićeve zbirke koju je s međunarodnim ansamblom za baroknu glazbu *Musica Adriatica* upriličila u prosincu 2019. godine u splitskoj katedrali.

Izvan ovih sesija u katedrali su tijekom dvaju jutara upriličena predavanja i radionice koje su bile usmjerene na izvođačku praksu. Ovaj dio simpozija započeo je predavanjem **Egona Mihajlovića** (Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani), koji je dao pregled mjerodavnih uputa za ranobaroknu izvođačku praksu s pogledom na estetiku vokalno-instrumentalne glazbe, stilistiku, diminucijske tehnike i pravila, kao i na gramatiku ranobaroknih afekata, a sve kako bi se postavila i osmislila zvučna koncepcija i pravilna interpretacija Lukačićeva opusa. **Mario Penzar** (Muzička akademija u Zagrebu) nazočnima je približio spekulativne glazbene, teološke i sociološke parametre 17. i 18. stoljeća. Predavanje je završio nadahnutom interpretacijom moteta *Sicut cedrus* zajedno s pjevačicom Jelenom Buble (Čilaš), a iz njihove izvedbe mogla se uočiti primjerena realizacija *basso continua* i diminucije.

Radionicu o povijesnoj izvođačkoj glazbenoj praksi pjevača održala je **Christina Pluhar** (Ansambl L'Arpeggiata) i velika je šteta što se iz epidemioloških razloga radionica mogla održati samo putem videopoziva. Od pitanja koja su se nametnula svakako treba istaknuti i ono o načinu izgovora latinskog jezika u Lukačićevu djelu. **Goran Velić** i Mario Penzar sudjelovali su u radionici kao izvođači *continua*.

Simpozij je zaključen nastupom pod dirigentskim vodstvom Sare Dodig Baučić, odnosno predstavljanjem nosača zvuka međunarodnog ansambla Musica Adriatica, koji je u prosincu 2019. godine izveo i snimio cijelu zbirku Ivana Marka Lukačića *Sacrae cantiones* u prostoru splitske katedrale.

Na kraju je potrebno istaknuti da se spoj radionica, izvedbi i znanstvenih izlaganja na ovom simpoziju pokazao vrlo spretnim te da se uspješno ukazalo na to kolika je širina znanja potrebna kako bi se Lukačićeva glazba kvalitetno izvela. Nadajmo se da će u budućnosti ponovno doći do suradnje ovih dvaju fakulteta na zajedničkom predstavljanju bogate splitske glazbene baštine.

Vito BALIĆ
Split

LJUBLJANA – PIRAN, SLOVENIJA – IN SEARCH OF PERFECT HARMONY: GIUSEPPE TARTINI'S MUSIC AND MUSIC THEORY IN LOCAL AND EUROPEAN CONTEXTS. INTERNATIONAL MUSICOLOGICAL CONFERENCE ON THE 250TH ANNIVERSARY OF THE DEATH OF GIUSEPPE TARTINI, 16-17. 11. 2020.

Godina 2020, koliko god bila organizacijski nezahvalna, bila je u znaku velike obljetnice skladatelja, violinista, glazbenog teoretičara, violinskog pedagoga Giuseppea Tartinija (1692-1770). Povodom 250. godišnjice skladateljeve smrti organizirala su se brojna »klasična« i virtualna događanja i aktivnosti: koncerti, izložbe, predavanja, skupovi. Iako će ovaj izvještaj dati detaljnije informacije samo o jednom od organiziranih znanstvenih skupova, među događanjima treba istaknuti projekt programa Interreg Italia-Slovenia tARTini – Turismo culturale all'insegna di Giuseppe Tartini (Kulturni turizam pod stijegom Giuseppea Tartinija), u sklopu kojeg se realizirala platforma DISCOVER TARTINI s ciljem očuvanja, vrednovanja, razvoja i promocije kulturne baštine Giuseppea Tartinija.¹ Ljubiteljima i istraživačima Tartinijeve glazbe, kao i širokoj zainteresiranoj publici, zasigurno će biti od koristi digitalne zbirke s preslikama Tartinijevih radova, tematski katalog djela, zvučna arhiva, katalog izvedbi te epistolarij, iza kojeg stoji ogroman interdisciplinarni posao.

Prvi od dvaju velikih međunarodnih simpozija posvećenih Tartiniju u 2020. organizirao se u Padovi 20-22. listopada 2020. pod nazivom *Tartini e la cultura musicale dell'Illuminismo* u organizaciji Sveučilišta u Padovi, a mogao se pratiti kao *live stream* i preko Facebooka.² Drugi međunarodni muzikološki skup pod nazivom *In*

¹ <<https://www.discovertartini.eu/>>; <<https://tartini2020.it/>> (pristup 14. 05. 2021).

² Vidi više na: <<https://tartini2020.it/convegno-internazionale-tartini-la-cultura-musicale-dellilluminismo-20-22-ottobre-2020-programma/>>; <<https://tartini2020.it/progetto/azioni-di-progetto/iniziative-scientifiche/congresso-2020/>> (pristup 14. 05. 2021).

Search of perfect Harmony: Giuseppe Tartini's Music and Music Theory in Local and European Contexts organizirali su 16. i 17. studenog 2020. Odsjek za muzikologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani i Slovensko muzikološko društvo u suradnji s Muzikološkim institutom ZRC SAZU i sa Zajednicom Talijana »Giuseppe Tartini« u Piranu.

Skup je bio podijeljen u pet sesija: 1. *In Search of Perfect Harmony in Music: Tartini's Musical Language* (U potrazi za savršenom harmonijom u glazbi: Tartinijev glazbeni jezik); 2. *Maestro delle nazioni: Tartini's Influence and Reception and Dispersion of his Work* (Maestro delle nazioni: Tartinijev utjecaj i recepcija i rasprostranjenost njegova rada); 3. *In Search of Perfect Harmony in Musical Thought: Tartini's Theory and Beyond* (U potrazi za savršenom harmonijom u glazbenoj misli: Tartinijeva teorija i šire); 4. *Tartini and Istria* (Tartini i Istra); 5. *Performing, Editing and Translating Tartini* (Izvođenje, uređivanje i prevođenje Tartinija), u kojima se u 16 izlaganja predstavilo 17 izlagača iz Slovenije (5), Italije (4), Hrvatske (2) te po 1 iz Austrije, Izraela, Latvije, Njemačke, SAD-a i Španjolske.³

Izvan navedenih sesija održala su se dva plenarna predavanja: Sergio Durante (Sveučilište u Padovi, Italija) govorio je na temu *Questions about Tartini, his Music and his Character*, objedinjujući najvažnija istraživanja Tartinijeva lika i djela u prošlosti i danas, dok je Pierpaolo Polzonetti (Sveučilište u Kaliforniji, Davis, SAD) izložio temu umrežavanja *Bach, Tartini, and Their Network*, krećući od Bacha i Tartinija kao dviju suprotnih figura u glazbi 18. stoljeća koje su djelovale u dvama kulturno i geografski razdvojenim područjima, ali se zanimljive veze i mreže stvaraju uzimajući u obzir njihove učenike, sponzore i diseminaciju njihove glazbe.

U prvoj je sesiji Baiba Jaunslaviete (Riga, Latvija) u izlaganju *Violin Sonatas by Giuseppe Tartini from the Perspective of Musical-Rhetorical Figures* istraživala prisustvo i ulogu retoričkih figura u Tartinijevim sonatama. Tommaso Luison (Bologna, Italija) izlagao je na temu *Poetic Mottoes and Giuseppe Tartini's Musical Language in the 1888 Autograph Manuscript*, otkrivajući ulogu i važnost pjesničkih mota koje se jasno ili šifrirano javljaju u pojedinim Tartinijevim radovima i upućuju na odgovarajući afekt skladbe. Margherita Canale Degrassi (Trst, Italija), vrsna poznavateljica djelovanja Tartinija i njegova skladateljskog kruga, problematizirala je implementaciju Tartinijeve teorije *terzo suono* u njegovim violinskim koncertima u izlaganju *The Orchestral Accompaniments of Giuseppe Tartini's Concertos for Violin and Orchestra and the Third-Tone Theory: Hypotheses for an Analysis*. Završno je Keir GoGwilt (San Diego, SAD) u prezentaciji *The Instrumental Vernacular: Migrating Tastes & Techniques in Tartini's Sonate Piccole & Craigie Hill*, koju je prof. Durante nazvao zanimljivom anomalijom u okviru tradicionalnog muzikološkog skupa, demonstrirao kako čitanje Tartinija može utjecati na vlastiti umjetnički stvaralački proces.

³ Snimke skupa mogu se pogledati na: <<https://www.slomd.si/2020/12/17/in-search-of-perfect-harmony-giuseppe-tartinis-music-and-music-theory-in-local-and-european-contexts/>> (pristup 28. 05. 2021).

U drugoj sesiji Lucija Konfic (Zagreb) predstavila je sličnosti i razlike u teorijskim sustavima Tartinija – učitelja i Giuseppea Michelea Stratica – učenika u izlaganju *Giuseppe Michele Stratico's Theoretical Thinking – Transgressing the Boundaries of Tartini's School*. Juan Mariano Porta (Padova, Italija) nastojao je osvijetliti pojedine karakteristike Tartinijevih trio sonata u Rukopisnoj zbirci talijanske instrumentalne glazbe 18. stoljeća Sveučilišta u Berkeleyju, pogotovo po pitanju autorstva, grupiranja pojedinih stavaka i imenovanja pojedinih rukopisa (kao sonata, trio ili simfonija) u izlaganju *Tartini's Trio Sonatas in the Berkeley Collection (US-Be)*. Ana Lombardía (Salamanca, Španjolska) govorila je na temu *The Reception of Tartini's Violin Sonatas in Madrid (ca. 1740–ca. 1800)*, izlažući istraživanje diseminacije i recepcije Tartinijevih djela u Španjolskoj, poglavito u Madridu, temeljeno na sačuvanim arhivskim izvorima.

Treća sesija, posvećena Tartinijevoj teoriji, ponudila je vrlo različite pristupe temi. Nejc Sukljan (Ljubljana, Slovenija) u izlaganju *Tartini and the Ancients: Traces of Ancient Music Theory in Tartini–Martini Correspondence* analizirao je korespondenciju između Tartinija i Giovannija Battiste Martinija, jednog od vodećih glazbenih autoriteta svojega vremena, pogotovo u odnosu na pitanja antičke glazbene teorije. Richard Parncutt (Graz, Austrija) govorio je na temu *Tartini's Harmonic Theory: Fundamental Psychological Problems* i otvorio pitanja perspektive istraživanja Tartinijeve harmonijske teorije. Bella Brover-Lubowsky (Jeruzalem, Izrael) u svojem je izlaganju »*No Other Art Than the Imitation of Nature*«: *Tartini, Algarotti, and the Hermeneutics of Modal Dualism* istražila je veze u razmišljanjima Tartinija i Francesca Algarottija, a Roberta Vidic (Hamburg, Njemačka) problematizirala je diskusiju o prvenstvu »pravila oktave« u izlaganju *Tartini's 'Musical Inference' between Epistemology and History of Harmony*.

U četvrtoj sesiji Dario Marušić (Pula – Marušići) predstavio je istarsku gudačku narodnu tradiciju kroz repertoar i tehnike sviranja u izlaganju *Folk Fiddling in Istria*, postavljajući također pitanje koliko je mladi Tartini imao prilike slušati i promatrati narodne glazbenike i pjevače u vrijeme svojega djetinjstva u Istri, dok su Boštjan Udovič i Matevž Štepec (Ljubljana, Slovenija) održali vrlo aktualno izlaganje na temu slovenske kulturne politike *Giuseppe Tartini as an (Missed) Opportunity for Slovenia's Cultural Diplomacy*. Pitanje (ne)iskorištavanja značajnih glazbenika u kulturnoj politici zemlje moglo/moralo bi biti relevantno i u Hrvatskoj.

Posljednja je sesija bila vrlo široko i praktično postavljena – *Performing, Editing and Translating Tartini*. Domen Marinčič (Ljubljana, Slovenija), koji se na skupu predstavio i kao izvođač i kao izlagač, govorio je na temu *Tartini's Music Performed Without Chordal Continuo*, dok je Luisa Antoni (Trst, Italija) svoje zanimanje usmjerila na otkrivanje Tartinija i drugih majstora 18. stoljeća početkom 20. st., uspoređujući izdanja E. Pente i M. Zanona te G. F. Malipiera u izlaganju *Tartini's Violin Sonatas in the Collection of Pente-Zanon (1911) and Malipiero (1918–1921) and Their Piano Realizations Compared to Today's Realizations of the Basso Continuo*. Završno je

Jerneja Umer Kljun u izlaganju *Understanding Tartini and His Thought – Overcoming Translation Difficulties in the Correspondence Between Tartini and Martini* predstavila svoj rad i probleme na koje je nailazila pri prevođenju Tartinijeve korespondencije.

Skup su popratila tri dodatna programa: organizirana je prezentacija s diskusijom nove edicije *Giuseppe Tartini, Lettere e documenti*, koju je uredila Giorgia Malagò, a koja je dostupna i online na DISCOVER TARTINI platformi.⁴ Na online koncertu u ciklusu *Harmonia Concertans – Stara glasba na Novem trgu ansambl musica cubicularis* predstavio se programom »Tartinijeva glasba po Evropi: Neapelj – Benetke – London – Amsterdam – København – Uppsala« te je izveo odabrane, a rijetko izvođene Tartinijeve koncerte i sonate koji se čuvaju u arhivima diljem Europe (*Koncert u F-duru za flautu, dvije violine i bas* (Napulj), *Sonata u A-duru za flautu i bas* (Kopenhagen), *Sonata a tre u d-molu za dvije violine i bas*, B. d2 (Venecija), *Sonata X u C-duru za flautu, violinu i bas*, B. D2 (London), *Largo iz Koncerta IV u Es-duru za čembalo*, koji je obrada *Koncerta za violinu u G-duru*, D. 81 (Amsterdam), te *Koncert u D-duru za flautu, dvije violine i bas*, Gimo 292 (Uppsala)). Završno je organizirana posebna radijska emisija Radio-televizije Slovenija pod naslovom »Slovenska zemlja v pesmi in besedi: Rubovi tradicije«, koja je predstavila spojeve umjetničke i istarske narodne glazbe, a između ostalog izvedena je i Tartinijeva *Sonata XIII u A-duru*, op. 1, B a 16 »Pastorale«.⁵

Lucija KONFIC
Zagreb

ZAGREB – DANI ODSJEKA ZA MUZIKOLOGIJU, MUZIČKA AKADEMIJA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, 23-28. 11. 2020.

Povodom obilježavanja 50. obljetnice osnutka Odsjeka za muzikologiju na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu održali su se Dani Odsjeka za muzikologiju. Tijekom slavljeničkog tjedna od 23. do 28. studenoga 2020. stalno zaposleni nastavnici Odsjeka priredili su tri manifestacije. Cjelokupni program događanja, kao i sažetci izlaganja, dostupan je na mrežnoj stranici <http://www.muza.unizg.hr/zgmusicology50/>.

Dani Odsjeka za muzikologiju započeli su svečanim otvorenjem u ponedjeljak 23. studenoga u Dvorani Bersa pozdravnim govorom dekana Muzičke akademije Igora Lešnika te riječima dobrodošlice pročelnika Odsjeka Ivana Ćurkovića. Nakon toga uslijedila su plenarna obraćanja četiriju redovitih profesora Odsjeka u mirovini, koji su iznijeli svoje osvrte na ustroj, početke i razvoj Odsjeka u vrijeme njihova dje-

⁴ <<http://www.discovertartini.eu/epistolario/I/>>; <<http://www.discovertartini.eu/epistolario/II/>> (pristup 28. 05. 2021).

⁵ Emisija se može poslušati na stranicama Slovenskoga radija: <<https://radioprvi.rtvsl.si/2020/11/slovenska-zemlja-v-pesmi-in-besedi-42/>> (pristup 14. 05. 2021).

lovanja na istome. Izlaganja su održali akademik Ivan Supičić (*Pokretanje Odsjeka – od osobnih sjećanja do općeg konteksta*), akademkinja Koraljka Kos (*Tako je počelo: Uz 50. obljetnicu osnutka Odsjeka za muzikologiju Muzičke akademije*), akademik Stanislav Tukšar (*Prvo desetljeće Odsjeka za muzikologiju i Muzikološkog zavoda Muzičke akademije: 1970-e godine kao prvo razdoblje jedinstva muzikološkog istraživanja i visokoškolske nastave*) te akademik Nikša Gligo (*Zastupljenost glazbe 20. stoljeća na studiju muzikologije*).

Drugoga dana, u utorak 24. studenoga, održao se studentski simpozij prikladnog naziva *6 za 50*, na kojem su studenti viših godina studija u šest sesija predstavili radove nastale u okviru nastave na Odsjeku za muzikologiju u akademskoj godini 2019/2020. Simpozij se održao u hibridnom obliku, pri čemu su studenti, moderatori i dio mentora bili prisutni u Dvorani Stančić, dok su ostali sudionici zbog epidemiološke situacije simpozij pratili na daljinu putem Facebooka ili platforme Zoom.

U prvoj sesiji naslovljenoj *Trema i psihički problemi glazbenika* dvije grupe studenata predstavile su rezultate istraživanja provedenih na kolegiju Psihologija glazbe pod mentorstvom Sanje Kiš Žuvele. Izlagali su Karla Šain, Lucija Job i Tomislav Leko (*Glazbeni nastupi i suočavanje s tremom*) te Lea Konjetić, Srđan Stanojević, Marina Đoković, Marija Anđela Biondić i Antonio Čorak (*Psihički problemi profesionalnih glazbenika / studenata Muzičke akademije u Zagrebu*).

U drugoj sesiji naslova *Rodni aspekti glazbene historiografije 18. i 19. stoljeća* prezentirali su se radovi nastali na kolegiju Historijska muzikologija i srodne discipline pod mentorstvom Ivana Ćurkovića. Izlagale su Klara Kosić (*Služavke i gospodarice u Mozartovim operama na libreta Lorenza da Pontea*), Andrea Rakitić (*San slobodne umjetnice: glazbene karijere viktorijanskih žena*) te Eva Bošnjaković (*Rodna čitanja Čajkovskog: razvoj i prihvaćanje*).

U trećoj i u četvrtoj sesiji okupili su se radovi koji su nastali na kolegiju Tradicijska glazba pod mentorstvom Naile Ceribašić i Jelke Vukobratović. U trećoj sesiji *Glazba, baština i pandemija: etnografija trenutka, promišljanje biti, osnaživanje* radove su predstavile Sara Blažev (*Ostani zdrav, nemoj se zaraziti! – Uloga glazbe u podizanju svjetske društvene svijesti o koronavirusu*) i Ena Hadžimerović (*Bel canto u doba korone: virtualna etnografija globalne krize*). U četvrtoj sesiji naslova *Tradicijska glazba i nacionalizam* izlagale su Katia Šarlija (*Tradicijska glazba u ulozi održavanja identiteta te sredstva konflikta – primjer »Festivala ojkače«*) i Ena Hadžimerović (*Pozicija glazbe bosanskih Hrvata u Petrinji*).

U petoj sesiji *S onu stranu glazbe?* predstavili su se radovi koji su nastali na kolegiju Sistematska muzikologija pod mentorstvom Dalibora Davidovića. Izlagale su Andrea Rakitić (*Slušati bez sluha: Profil umjetnice Christine Sun Kim*) te Eva Bošnjaković i Nina Vojtek (*Zvuk (i Zagreb) kao susretnište: Kibernetički environment*).

U posljednoj, šestoj sesiji naslovljenoj *Bauk (jugo)nostalgije: politike zaborava, poetike pamćenja i popularna glazba* izloženi su radovi koji su nastali na kolegiju Popularna glazba pod mentorstvom Mojsice Piškora i Jelke Vukobratović. Izlagale su

Franceska Paleka (e-jugonostalgija: *digitalni potencijal narativa popularne glazbe*), Hana Zdunić (Pozdrav novom valu – *mjesto tribute bend(ov)a u popularnoj glazbi*), i Hannah Pavlič (*Uloga tehnologije u pobuđivanju nostalgije i stvaranju retro zvuka: pokret synthwave*).

U navedenim izlaganjima prikazali su se rezultati ozbiljnih istraživanja o aktualnim temama, otkrivajući studente kao sposobne mlade ljude širokih interesa i velikih mogućnosti. Sadržajno vrlo kvalitetni radovi prezentirali su se u profesionalnoj i opuštenoj atmosferi koju ni mnogo iskusnijim govornicima nije uvijek lako postići. No, osim što su pokazali da suvereno vladaju znanjem, studenti su uspješno preuzeli i uloge moderatora svih sesija na ovome mini-simpoziju, dokazavši kako je budućnost naše discipline u sigurnim rukama.

Kao završna manifestacija na Danima Odsjeka za muzikologiju priređen je međunarodni simpozij *Musicology and its Future in Times of Crises (Muzikologija i njezina budućnost u vremenima krize)*, koji se od 25. do 28. studenoga u potpunosti održavao na daljinu putem platforme Zoom. U virtualnom okruženju okupilo se četrdeset dvoje izlagača koji se bave različitim, ponekad naoko čak i nespojivim područjima muzikologije. No, upravo je ta raznolikost interesa, pristupa i metodologija pridonijela zanimljivosti cijeloga skupa središnja tematska okosnica kojeg je bila kriza, točnije različite vrste krize koje nas okružuju na područjima (muzikološkog) znanja, društvene (i)relevantnosti te akademske zajednice i tržišta rada. Rad simpozija bio je organiziran u jedanaest sesija u sklopu kojih se održalo trideset pet referata na engleskom jeziku, ujedno službenom jeziku skupa. Za potrebe ovog izvješća naslovi sesija i izlaganja navedeni su u izvorniku i prijevodu na hrvatski jezik.

Simpozij je otvoren u srijedu 25. studenoga plenarnim predavanjem Nicholasa Cooka, profesora Sveučilišta u Cambridgeu u mirovini. U izlaganju naslovljenom *Crisis, Which Crisis? What Music Tells Us, and How Music Can Help* [Kriza, koja kriza? Što nam glazba govori i kako može pomoći] Cook se osvrnuo na različite vrste kriza koje nas okružuju, istovremeno promišljajući o današnjem položaju glazbe te o njezinoj ulozi u budućnosti. Ovo je nadasve zanimljivo i inspirativno predavanje poslužilo kao odlična najava širokog spektra tema o kojima se raspravljalo narednih dana.

U četvrtak se održala prva sesija *Lessons from Music Histor(iograph)y* [Lekcije iz glazbene historiografije], u kojoj su se predstavili sljedeći referati: Erlend Hovland (Oslo) *Berlioz as Provocation to Music History: On the Institutionalisation of Musicology* [Berlioz kao provokacija povijesti glazbe: o institucionalizaciji muzikologije]; John Vandevent (nezavisni istraživač) *The Defence of Unbiased Musicology in the Wake of Modernisation: Learning from the Soviet Example and the Corrosive Power of Half-Truths* [Obrana nepristrane muzikologije u doba modernizacije: pouke iz sovjetskog primjera i korozivna snaga poluistine] te Amy Damron Kyle (Pariz) *A Call for Context: Pauline Viardot Garcia as a Template for Changing the 19th Century Musical Genius Archetype* [Potreba za kontekstom: Pauline Viardot Garcia kao predložak za promjenu devetnaestostoljetnog arhetipa glazbenoga genija].

U drugoj sesiji *Critical Perspectives in Music Analysis* [Kritičke perspektive u analizi glazbe] izlagali su Monika Karwaszewsk i Hanna Dys (Gdańsk) *A Critical Source Edition of Mieczysław Surzyński's Concerto for Organ and Orchestra Op. 35* [Kritičko izdanje Koncerta za orgulje i orkestar op. 35 Mieczysława Surzyńskija]; Koichi Kato (nezavisni istraživač) *Sonata Theory in the Age of 'Post-Truth'* [Teorija sonate u doba post-istine] i Violetta Kostka (Gdańsk) *Meaning of Music as Rescue for Musicology and Humanities* [Značenje glazbe kao spas za muzikologiju i humanistiku].

Treća sesija *Musicology in the Expanded Field* [Muzikologija u proširenom polju] okupila je referate: Tatjana Čunko (Zagreb) *How to Make Musicology More Visible with Help of Radio* [Kako učiniti muzikologiju vidljivijom pomoću radija]; Jurij Dobravec (Bohinj) *From Ladislav Šaban to the Future of Slovenian Organology* [Od Ladislava Šabana do budućnosti slovenske organologije]; zadnje izlaganje održala je interdisciplinarna grupa slovenskih autora: Leon Stefanija, Matevž Pesek, Vanessa Nina Borsan i Matija Marolt *Challenges of Computational Musicology* [Izazovi računarne muzikologije].

U četvrtoj sesiji *Facing the Artistic Turn: Musicology and Artistic Research* [Suočavanje s umjetničkim zaokretom: muzikologija i umjetničko istraživanje] sudjelovali su Astrid Kvalbein (Oslo) *Artistic Research: New Epistemic Cultures in the Academy?* [Umjetničko istraživanje: nove epistemčke kulture u akademskoj zajednici?]; Marijan Tučaković (Zagreb) *Poetic Theories of Classical Music Performance: Introduction, References and (Practical) Considerations* [Poetske teorije izvedbe klasične glazbe: uvod, reference i (praktična) razmatranja]; Chanda VanderHart i Abigail Gower (Beč) *Two [Ivory] Towers? Performers, Modern Musicological Thought and Relevance in Higher Education Settings* [Dvije kule (od bjelokosti)? Izvođači, suvremena muzikološka misao i relevantnost u okviru visokog obrazovanja]; te Rolf Bäcker (Barcelona) *Musicology and Artistic Research – Competitors or Allies?* [Muzikologija i umjetničko istraživanje – suparnici ili saveznici?].

Idućeg dana, u petak ujutro započela je peta sesija naslovljena *Musicology as a Political Act? Engaging with Arising and Recurring Crises* [Muzikologija kao politički čin? Reakcije na nastajuće i ponavljajuće krize], u kojoj su izlagali Jelka Vukobratović (Zagreb) *Ethnomusicological Nationalism and its Innocence in Times of Crisis* [Etnomuzikološki nacionalizam i njegova nevinost u vremenima krize]; Branislav Stevanic (Beograd) *A Scattered Protesting Mass During the Belgrade Spring Lockdown: Ethnomusicological Reflections on Sound Protests* [Raštrkana prosvjedna masa tijekom beogradskog proljetnog lockdowna: etnomuzikološka razmišljanja o zvučnim prosvjedima]; Martina Bratić (Graz) *What's Been Going on with Feminist Musicology Lately?* [Što se u posljednje vrijeme događa s feminističkom muzikologijom?].

Uslijedila je, zatim, šesta, jedina panel sesija naslovljena *Musicology as a »Small Discipline«: The Example of the Department of Musicology in Zagreb* [Muzikologija kao »mala disciplina«: primjer Odsjeka za muzikologiju u Zagrebu], u sklopu su koje referate predstavili autori Ivan Čurković (Zagreb) *Minority Complexes and »Small« Musi-*

ologies [Manjinski kompleks i »male« muzikologije]; Monika Jurić Janjik (Zagreb) *Teaching Musicology: Growing Without »Growing Up«* [Poučavanje muzikologije: rast bez »odrastanja«] te Ana Čizmić Grbić (Zagreb) *The Challenges of Doing Research and Teaching Musicology* [Izazovi znanstvenog istraživanja i poučavanja muzikologije].

U sedmoj su sesiji *Writings on Music: Critical Thought and Literary Testimonies* [Pisanje o glazbi: kritička misao i književna svjedočanstva] referate izlagali Nataša Marjanović (Beograd) *Literary History and Musical Historiography: From Fundamental to Interdisciplinary Research* [Povijest književnosti i glazbena historiografija: od temeljnih do interdisciplinarnih istraživanja]; Jelena Sviben (Zlatar) *Adorno as a Paradigm? The Case of Music Criticism in Croatia* [Adorno kao paradigma? Slučaj glazbene kritike u Hrvatskoj]; Sussane Kogler (Graz) *Aesthetic Experience and the Political Relevance of Art: Reconsidering Musicology with Hannah Arendt and Theodor W. Adorno* [Estetičko iskustvo i politička važnost umjetnosti: preispitivanje muzikologije s Hannah Arendt i Theodorom W. Adornom].

Osma sesija *Present and Future Crises of Academic Labour in (Ethno)musicology* [Sadašnje i buduće krize akademskog tržišta rada u (etno)muzikologiji] započela je zajedničkim referatom autorica Ane Hofman, Mojce Kovačić i Urše Šivic (Ljubljana) *Where Would We Go with This Ethnomusicology? About Institutional Status, Disciplinary Divisions and Neoliberalization of Academic Labour in Slovenia* [Kamo bismo s ovom etnomuzikologijom? O institucionalnom statusu, disciplinarnim podjelama i neoliberalizaciji akademskog rada u Sloveniji]; zatim su izlagale Mojca Piškor (Zagreb) *Slow Science Utopia: Privatised Anxieties, Gender and Academic Labour in Contemporary Croatian (Ethno)Musicology* [Spora znanost kao utopija: privatne tjeskobe, rod i akademski rad u suvremenoj hrvatskoj (etno)muzikologiji]; Bianca Țiplea Temeș (Cluj-Napoca) »*Make Romanian Musicology Great Again!*«... *Working in the Doctorate Factory* [Učinimo rumunjsku muzikologiju ponovo velikom! ... Rad u tvornici doktorata] te Iva Nenić (Beograd) »*The Winds of Change*«: *Paradigm Shifts in Contemporary (Serbian) Ethnomusicology* [»Vjetrovi promjene«: promjene paradigmi u suvremenoj (srpskoj) etnomuzikologiji].

Zadnji dan simpozija otvorio se devetom sesijom pod naslovom *Psychological Aspects of Musicology* [Psihološki aspekti muzikologije], u kojoj su referate održali Sanja Kiš Žuvela (Zagreb) *How Musicological Is the Psychology of Music? And How Far Does Our Knowledge Thereof Go?* [Koliko je muzikološka psihologija glazbe? Koliko daleko seže naše znanje o tome?]; László Stachó (Budimpešta) *Making Sense (and Relevance) of Data: The Cognitive Analysis of Performance* [Tumačenje (i važnost) podataka: kognitivna analiza izvedbe]; Blanka Bogunović (Beograd) *Psychological Approach to Contemporary Art Music: The 'Composer – Audience' Communication* [Psihološki pristup suvremenoj umjetničkoj glazbi: komunikacija »skladatelj – publika«].

U desetoj sesiji *Thinking Crisis* [Promišljanje krize] izlagali su Dalibor Davidović (Zagreb) *Eva Sedak, a Musicologist in Times of Crises* [Eva Sedak, muzikologinja u vremenima krize]; Sanela Nikolić (Beograd) *Considering a Global Perspective: The Case of Musicological Brainfood* [Razmatranje iz globalne perspektive: slučaj Musicological

Brainfood]; Jan Giffhorn (Beč) *The Perks of Being Post-Factual: Fiction and Research in Musicology* [*Prednosti postčinjeničnog pristupa: fikcija i istraživanje u muzikologiji*].

U jedanaestoj, ujedno zadnjoj sesiji ... *and Its Future(s)...*? [... i njezina budućnost...?] izlagali su Zdravko Blažeković (New York) *Advancing Communication in Global Musicology: RILM's Social Responsibility* [*Unaprjeđivanje komunikacije u globalnoj muzikologiji: društvena odgovornost RILM-a*]; Srđan Atanasovski (Beograd) *Rhythmanalysis and (Post)Musicology: From horror silentii to Social Distancing* [*Ritmoanaliza i (post)muzikologija: od horror silentii do socijalne distance*] te Richard Parncutt (Graz) *The Short Future of Musicology, and What We Can Do Before It Ends* [*Kratka budućnost muzikologije, i što možemo učiniti prije nego što završi*]. Nakon zadnje sesije uslijedila je završna diskusija kojom je simpozij zaključen.

Simpozij su trebala obogatiti i dva glazbena događaja. U petak 27. 11. izvrstan koncert održao je *Jaman Suara Gamelan Ensemble* u Dvorani Bersa pred ograničenim brojem slušatelja uz prijenos uživo na YouTube kanalu Muzičke akademije. Koncert *Ansambla studenata Muzičke akademije za novu glazbu (ASMANGU)* odgođen je zbog bolesti.

Na kraju ovog izvješća preostaje spomenuti kako su Dani Odsjeka za muzikologiju bili dobro posjećeni, sesije na simpozijima bile su popraćene konstruktivnim raspravama u kojima je publika aktivno sudjelovala, premda to ipak nije moglo nadomjestiti osobni kontakt i doživljaj koji ovakva događanja čine posebnima. No, unatoč brojnim izazovima koji su obilježili ovu obljetničku godinu te unatoč poteškoćama u planiranju i realizaciji ovako bogatog i raznolikog programa može se zaključiti kako se uspješno obilježilo prvih 50 godina postojanja Odsjeka za muzikologiju na prigodan način te se možemo radovati budućim obljetnicama koje će se dostojno proslaviti uživo.

Ana ČIZMIĆ GRBIĆ
Zagreb

BUDIMPEŠTA, MAĐARSKA – BEETHOVEN RECEPTION AND RECEPTION HISTORY. AN INTERNATIONAL MUSICOLOGICAL ONLINE CONFERENCE, RESEARCH CENTRE FOR THE HUMANITIES, INSTITUTE FOR MUSICOLOGY, 4. 12. 2020.

Zbog mnogih restrikcija vezanih uz pandemiju 2020. godina ostala je bez dostojnog obilježavanja 250. rođendana Ludwiga van Beethovena (1770-1827). Od mnogih planiranih koncerata, predavanja, simpozija, izložbi i publikacija tek je manji dio uspio privući veći broj publike i sudionika.

Svoju namjeru da obilježe ovaj važan jubilej ostvarili su mađarski muzikolozi iz Muzikološkog instituta, dijela Istraživačkog centra za humanistiku Mađarske akademije znanosti (više: <<http://cultural-opposition.eu/partners/research-centre>

for-the-humanities-hungarian-academy-of-sciences/>). No, umjesto planiranoga trodnevnog skupa uživo program je bio zbijen u jednodnevni *online* sastanak koji je, međutim, uključio i jedan mini-recital, ali i kratak digitalni prikaz prigodne izložbe (»Music has arrived at the border of expression«: Beethoven in Hungary) pripremljene u Muzeju glazbene povijesti, također pri Istraživačkom centru za humanistiku. Njezino je službeno otvorenje uslijedilo 15. prosinca (više: <<https://zti.hu/index.php/en/museum/exhibitions/868-music-has-come-to-the-limits-of-expression-beethoven-in-hungary>>). S obzirom na to da su se lokalne Beethoveniane već i ranije istraživale, referati koji su se ovdje prezentirali uglavnom su se bavili recepcijom Beethovenovih djela ili izvedbi u različitim sredinama ili vezano uz pojedine događaje ili skladateljske i istraživačke ličnosti u 19. i 20. stoljeću. Naslov se simpozija, stoga, definirao kao (doslovno prevedeno) »Beethovenova recepcija i povijest recepcije« (više: <http://zti.hu/files/esemenyek/beethoven_conference/>).

Najbrojniji su bili znanstvenici iz budimpeštanskoga Muzikološkog instituta, njih pet, dok je ostalih šest sudionika referiralo iz Hrvatske, Slovačke, Rumunjske, Austrije, Grčke i Sjeverne Makedonije. U prvoj sesiji pod vodstvom Tatjane Marković (Beč) referirala je **Vjera Katalinić** (*Beethoven's Output in the 19th-century Zagreb: between Opportunities and Intentions*), prikazavši tri tipa spoznaja koje su vezane uz prisutnost Beethovenovih djela: donacije Beethovenovih nota knjižnici Hrvatskoga glazbenog zavoda, pregled Beethovenovih skladbi izvedenih u Zagrebu u 19. stoljeću (na temelju programa i novinskih izvještaja) te recepcija tih izvedbi (također na temelju novinskih izvještaja). Te su činjenice tvorile svojevrsnu sliku genija i njegovu ulogu tijekom obaju valova hrvatskih nacionalnih gibanja. **Jana Laslaviková** iz Slovačke akademije znanosti (*Heiligkeit oder Pflicht. Die Rezeption von Beethovens Fidelio im Kontext der kulturpolitischen Situation in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts in Pressburg*) proučila je tri uprizorenja majstorove opere (1889, 1892. i 1895), koja se uvijek postavljala kada je trebalo obnoviti ugovor s nekim njemačkim opernim direktorom. **Emese Sófalvi** (Babeş-Bolyai sveučilište, Cluj-Napoca; »*Transposition des wunderschönen Werkes des grossen Meisters.*« *Georg Ruzitska's Beethoven-reception*) prikazala je oduševljenje bečkog »malog majstora« G. Ružičke, nastanjenog u Kološvaru (danas Cluj-Napoca) u Transilvaniji, svojim starijim suvremenikom i njegove izvedbe Beethovenovih djela na tamošnjem konzervatoriju.

U drugoj sesiji koju je vodio Pál Richer, direktor Muzikološkog instituta, izlagale su dvije muzikologinje s iste ustanove: **Katalin Kim** (*Fidelio – Nineteenth-Century Reception in Hungary*) analizirala je recepciju izvedbi Beethovenove opere, koja je u rasponu od 1816. do 1844. u Gradskom kazalištu u Pešti izvedena 12 puta, a u Nacionalnom je kazalištu izvedena 1839. (pod ravnanjem Ferenc Erke-la). **Kata Riskó** (»*100 Gypsy Musicians Playing Beethoven's Funeral March*«) istražila je učestale izvedbe skladateljeve posmrtno koračnice (u novinama se uglavnom ne spominje o kojem se djelu radi, no moguće je da to nije stavak iz simfonije ili

sonate nego samostalno djelo!) na programima gradskih glazbi. Nisu ih, međutim, izvodili ciganski orkestri. Međutim, u dvadesetostoljetnim snimkama ciganskih ansambala mogu se prepoznati Beethovenove melodije, pa čak i one srodne spomenutoj »posmrtnoj koračnici«. Prvu popodnevnu sesiju vodila je Vjera Katalinić, a otvorio ju je **Fritz Trümpi** (Sveučilište za glazbu i izvedbene umjetnosti, Beč; *Die Errichtung der Wiener Beethoven-Gedenkstätte 1941: Kulturpolitik im Zeichen der Judenverfolgung*) analizirao je uređenje Beethovenove spomen-kuće (Pasqualatihaus) te zloupotrebu skladateljeva lika i djela u okviru nacionalsocijalističke propagande. Domaća muzikologinja **Veronika Kusz** (Institute for Musicology, RCH, Budapest; »*He is in the eyes of most of us: the greatest.*« *Beethoven and the Composer Dohnányi*) upozorila je na važnost bečkog skladatelja u razvoju skladatelja, pijanista i dirigenta Ernsta von Dohnányija, koji je bio dijelom Dohnányijeva stalnog repertoara, ali ga je obilno koristio i kako bi »obrazovao publiku«. S druge strane, ta su djela utjecala i na Dohnányija kao skladatelja. Napokon, **László Vikárius** (Institute for Musicology, RCH, Bartók Archives, Budapest; *Bartók's Neo-Classical Re-evaluation of Beethoven?*), ravnatelj budimpeštanskog Bartók arhiva i glavni urednik njegovih kritičkih sabranih djela, krenuo je od Bartókove izjave da mu je kao mladiću Beethovenovo umijeće bilo uzorom, a i u skladbama se oslanjao na betovenijanske modele u izboru žanra i formalnih predložaka. Drugu popodnevnu sesiju vodio je Vikarius, a prvi izlagatelj bio je **Alexandros Charkiolakis** (The Friends of Music Society, Athens; *Heroism, Resistance and Sentiment: Two Events Full of Beethovenian Drama*), direktor atenskog Društva prijatelja glazbe. Osvrnuo se na dva događaja iz novije grčke povijesti, potpuno različita u svojim temeljima: prvi je izvedba opere *Fidelio* u okupiranoj Ateni za vrijeme Drugog svjetskog rata, a drugi je izvedba navedene opere prigodom dolaska urne s posmrtnim ostatcima slavnog dirigenta Dimitrija Mitropulosa (1896-1960) u Atenu. Oslikao je kontekst obaju događaja i upozorio na sličnosti i razlike i vezu u reprezentativnom modelu izvedbe. **Julijana Papazova** (Ss. Cyril & Methodius University, Skopje; *The Memory About Skopje and Beethoven's Ninth Symphony*) na sličan je način predstavila izvedbu Beethovenove *Devete simfonije* na Međunarodnom ljetnom festivalu u Skopju 2013. godine, kada se obilježavala 50. obljetnica katastrofalnog skopskog potresa, pa je izvedba imala i dodatno, simboličko značenje. Napokon, **Péter Bozó** (Institute for Musicology, RCH, Budapest; *Dénes Bartha, Ernst von Dohnányi, and Beethoven's Three Style Periods*) dovodi u vezu bečkog skladatelja s mađarskim muzikologom Dénesom Barthom (1908-1993), koji se intenzivno bavio stilom bečke klasike i koji je napisao dvije knjige o Beethovenu, obilježene antiromantičarskim stavovima. S druge strane, s Beethovenom je povezan i već spomenuti pijanist von Dohnányi kao reprezentativan interpret Beethovenovih djela i autor teksta uz recital »Romanticizam u Beethovenovim klavirskim sonatama« (1948, revidirano izdanje 1955), iz kojeg se razabire Dohnányijev stav o Beethovenu.

Između dviju popodnevnih sesija József Balog, talentirani pijanist s međunarodnom reputacijom, izveo je Beethovenovu sonatu »Oluja«, op. 32, br. 2 u tamošnjem Institutu, i to na Bartókovu klaviru. Skup je završnim opaskama zaključio direktor Instituta Pál Richer, inače specijalist za mađarsku glazbu 17. stoljeća.

Diskusija se razvijala u nekoliko situacija, skup je bio živahan i obilježen dobrim idejama za daljnju suradnju, tim više što se dio sudionika poznao s drugih skupova i već se susretao na njima. Tako su na zagrebačkim simpozijima već bili neki mađarski kolege, neki su već na programu idućeg skupa u Zagrebu, a J. Papazova prije mnogo je godina objavila članak u časopisu *Arti musices*.

Vjera KATALINIĆ
Zagreb

BUKUREŠT, RUMUNJSKA – INAUGURAL CONFERENCE OF THE CENTRE FOR NINETEENTH-CENTURY MUSIC STUDIES (CNCMS), NATIONAL UNIVERSITY OF MUSIC, 10-11. 12. 2020.

U Bukureštu se 10. i 11. prosinca 2020. u organizaciji Nacionalnog sveučilišta za glazbu održao *online* međunarodni muzikološki skup pod nazivom *Music, Multiculturality and Sociability in the 19th-century Central and South-Eastern European Salons* (Glazba, multikulturalnost i društvenost u 19. stoljeću u salonima u srednjoj i jugoistočnoj Europi).

Tijekom dana i pol u trima se sesijama predstavilo ukupno dvanaest referata, od čega su tri bila plenarna predavanja. Skup je pozdravnim govorom otvorio idejni začetnik i glavni promotor cijele ideje, neumorni Nicolae Gheorghită, a u nastavku je Cătălin Cernătescu iz bukureštanskog Nacionalnog sveučilišta za glazbu predstavila web-stranicu i digitalne zbirke cijelog projekta CNCMS.

U prvoj su sesiji referenti bili Avra Xepapadaku iz Sveučilišta u Nikoziji i Alexandros Charkiolakis iz Društva prijatelja glazbe u Ateni (priopćenje: *Eight Salon Music Pieces from Nineteenth-Century Greece*), Dalia Simona Rusu-Persic iz Nacionalnog umjetničkog sveučilišta George Enescu u Iașiu (*Salon Music in the Second Half of the Nineteenth-Century Iași*), Emese Sófalvi sa Sveučilišta Babeș-Bolyai u mjestu Cluj/Napoci (*Nineteenth-Century Collections of Musical Manuscripts in Cluj/Kolozsvár*) i Erich Türk iz Nacionalne akademije za glazbu Gheorghe Dima u mjestu Cluj/Napoci (*Philipp Caudella and Georg Ruzitska Bringing Viennese Music Culture into Transylvanian Salons*). Sesiju je plenarnim predavanjem završio Walter Zev Feldman iz njujorškog Sveučilišta u Abu Dhabiju i umjetnički ravnatelj Instituta Klezmer (*François Rouschitzky's 'Musique Orientale: 42 Chansons et Danses Moldaves, Vallagues, Grecs et Turcs' Iași, 1834, as a Source for the Interaction of Turkish, Greek, Western and Jewish Elements in the Creation of Urban Music in Moldova*).

Prije ovog predavanja i prethodne stanke za ručak u Bukureštu je organizirano uživo svečano potpisivanje suradničkog partnerstva između Rumunjske kraljevske kuće, Društva za kraljevsko nasljeđe Peleş te Centra za glazbene studije 19. stoljeća Nacionalnog sveučilišta za glazbu u Bukureštu, u kojem su sudjelovali predstavnici Rumunjske kraljevske kuće i profesorica Diana Moş, rektorica Nacionalnog sveučilišta za glazbu u Bukureštu.

U drugoj, popodnevnoj sesiji prvoga dana skupa svoja su priopćenja predstavile dvije sudionice i jedan plenarni izlagatelj: Haiganuş Preda-Schimek, neovisna znanstvenica, (*Salon Music from Wallachia: A Short History in Six Tableaux*) i Tatjana Marković iz Austrijske akademije znanosti (*Nineteenth-Century Music Salons and Imperial Legacies: Cultural Transfer of European Musical Life to Serbian Places*), obje iz Beča, te Bennett Zon sa Sveučilišta u Durhamu (*Anti-Semitism and Hebrew Music in Carl Engel's Music of the Most Ancient Nations, 1864*).

U trećoj sesiji, koja se održala tijekom jutra drugoga dana skupa, podnesena su tri priopćenja i jedno plenarno predavanje. Priopćenja su iznijeli Dan Dediu iz bukureštanskog Nacionalnog sveučilišta za glazbu (*A Short Story of George Enescu's First 'Unfinished Symphony' – Symphony No. 4, edited by Pascal Bentoiu*), Vjera Katalinić i Stanislav Tuksar kao koreferenti iz Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu (*Music in Nineteenth-Century Croatia on the Crossroads between Central, Mediterranean and Eastern Europe*) i Ivan Moody s Novog sveučilišta u Lisabonu (*Byzantium and Orthodoxy in the Construction of Balkan Musical Identities in the Long Nineteenth Century*). Završno plenarno predavanje dodijelilo se Ralfu Martinu Jägeru iz Muzikološkog instituta na sveučilištu Westfälische Wilhelms-Universität u Münsteru s temom *The Musical Salon in the Nineteenth Century: A Place of Art, Mediation, Discourse and Transfer in the Context of Europe*.

U skladu s namjerama i prema riječima organizatora ovaj je inauguralni skup imao namjeru prikazati važnu ulogu koju je institucija zapadnog salona i glazbi pisanih za te salone i izvođenih u njima imala u etabliranju sličnih pojava u srednjoj Europi i na Balkanu te raspraviti o tome. Smisao je salona bio u tome da iskaže pripadnost modernizmu, da pridonese kulturnom transferu, potpomogne uvoz zapadnjačkog ukusa i podrži konstruiranje društvenog i kulturnog identiteta domaćih elita u 19. stoljeću. Kao što je već rečeno, glavni inicijator cijeloga pothvata – osnutka Centra za proučavanje glazbe 19. stoljeća i ovoga skupa – jest istaknuti rumunjski muzikolog i sveučilišni profesor Nicolae Gheorghiu. A na njegov poziv institucijama koje su potpisale suradnju s tim Centrom pridružio mu se službeno – uz niz drugih europskih istraživačkih i visokoškolskih ustanova – i Odsjek za povijest hrvatske glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, zbog čega je dvoje njegovih predstavnika i nazočilo ovome skupu.

Stanislav TUKSAR
Zagreb

ZAGREB – 2. OKRUGLI STOL PREDMETNO OZNAČIVANJE IZ PODRUČJA GLAZBE, 21. 12. 2020.

U organizaciji Hrvatske udruge muzičkih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara i Hrvatskog knjižničarskog društva (Komisija za glazbene knjižnice i zbirke, Komisija za klasifikaciju i predmetno označivanje) 21. prosinca 2020. u *online* okruženju putem platforme Zoom održao se 2. okrugli stol *Predmetno označivanje iz područja glazbe* na temu stručne terminologije u području sadržajne obrade glazbe.

Još se jednom pokazalo da *online* okruženje, iako mnogostruko siromašnije od susreta uživo, eliminirajući troškove omogućuje sudjelovanje većega broja ljudi. Tako je ovogodišnji skup pratilo sedamdesetak osoba različitih profila; muzikologa, glazbenih knjižničara, studenata informacijskih znanosti i ostalih zainteresiranih za ovu temu iz Hrvatske i Slovenije.

Bio je to nastavak razgovora na temu neujednačenosti predmetnog označivanja u računalnim katalozima hrvatskih glazbenih knjižnica i zbirki, koje korisnicima otežava pretraživanje i pristup knjižničnoj građi. Navedenom su razgovoru prethodila četiri pozvana izlaganja.

Knjižničarska se praksa u NSK-u u Zagrebu, nositelju funkcije središnje hrvatske knjižnice, posljednjih godina temelji na djelatnosti američke nacionalne knjižnice Library of Congress (LOC) – od baze podataka, standarda za računalnu obradu (MARC21), do pojedinih pravilnika i tezaurusa koji se preuzimaju i prilagođavaju. U očekivanju prijevoda tezaurusa iz područja glazbe LOC i oblikovanje normative predmetnica na hrvatskom jeziku u zagrebačkom NSK-u poziv za izlaganje na skupu bio je upućen Chrisu Holdenu, višem katalogizatoru u glazbenom odsjeku američke knjižnice Library of Congress. Prihvativši gostovanje *online*, unatoč vrlo ranom terminu za američku vremensku zonu, on je hrvatskim knjižničarima iz glazbenih zbirki jasno predstavio niz kontroliranih rječnika koji se razvijaju i koriste u katalozima LOC-a, a koje preuzimaju knjižnice diljem svijeta.

Kao začetak spomenuo se sustav jedinstvenog stvarnog naslova LOC, koji sadrži jedanaest koncepata za katalogizaciju glazbene građe, a cilj mu je olakšati pretraživanje kataloga na listićima. Američki kolega vjerojatno nije znao, a autorica ovog prikaza dugoga radnog staža se prisjeća, da su neki hrvatski knjižničari i ranije pratili razvoj struke, u kojem je prednjačio LOC s obzirom na materijalno bogatstvo i ljudske resurse. O tome svjedoči i publikacija tadašnje voditeljice Glazbenog odjela zagrebačke Gradske knjižnice Vedrane Juričić, koja je već 1989. godinu dana po objavi trećega nadopunjenog izdanja priručnika za jedinstveni stvarni naslov američke knjižnice,⁶ objavila publikaciju hrvatskoga naslova *Jedinstveni stvarni naslov za glazbene publikacije*⁷ i primijenila je u praksi izrade niza odrednica u katalozima na listićima

⁶ Prvo izdanje *Subject Headings Manual* objavljeno je 1984. »revidirano izdanje« 1985, a treće izdanje 1988. godine. <<https://www.loc.gov/aba/publications/FreeSHM/freeshmabout.html>>.

⁷ Vedrana Juričić: *Jedinstveni stvarni naslov za glazbene publikacije*, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 32 (1989) 1-4, 1-30.

matične zbirke, olakšavši time njihovo pretraživanje. Koncept su prihvatile i druge glazbene knjižnice diljem Hrvatske, uvrstivši ga i u niz metapodataka kojima se opisuju muzikalije u suvremenim računalnim katalozima.

LOC je, razvijajući sustav metapodataka za sadržajni opis glazbene građe, s vremenom razvio nove rječnike. Godine 2007. razvijen je *Genre/Form Terms* (Rječnik termina za žanr/oblik) (LCGFT), koncipiran hijerarhijski, a odnosi se na intelektualni sadržaj – ne na nosač informacije. Godine 2015. nastao je *Library of Congress Medium of Performance Thesaurus* (Rječnik izvođačkih sastava) (LCMPT), također hijerarhijski, sadrži kategorije izvođač, ansambl itd. Najnoviji je *Library of Congress Demographic Group Terms* (Rječnik demografskih skupina) (LCDGT), koji je još u izradi. Predmetni termini u LOC-u pretražuju se u složenom pretraživanju (facetno).

Doc. dr. sc. Sanja Kiš Žuvela s Muzičke akademije u Zagrebu predstavila je malo istraživanje naslova *Pojmovnici i rječnici s područja glazbe: između normativnoga i deskriptivnoga*. Kao uvod u temu poslužila je kratka anketa među studentima, kojom se prikazala razina njihove spoznaje o razlikama u koncepciji referentnih publikacija – leksikona, tematskih, odnosno biografskih rječnika, pojmovnika i sl. Primjerima iz mrežnih kataloga fondova javnih knjižnica u RH-u (KGZ, MUZA, GKMM, GKR, UMAS, GISKO) prikazala je razlike u naslovima domaćih publikacija (pojmovnik, rječnik, leksikon, atlas, enciklopedija), koji ne odgovaraju uvijek definicijama njihovih koncepata – vezano uz različite ciljane skupine čitatelja, domaću leksikografsku tradiciju itd. Katalozi su bili i izvor za prikaz neujednačene prakse sadržajnog označivanja zadane vrste publikacija, kao svojevrsan vapaj s korisničke strane, ponovljen i ovom prilikom. Umjesto zaključka, autorica je ponudila niz pitanja za raspravu, kojima je pogodila u samo središte problematike. Zapitala se o tome kakav sustav želimo, odnosno kakav nam je sustav potreban. Hoćemo li se pri njegovu kreiranju voditi potrebama korisnika ili ćemo ga kreirati sami? Može li se pojedinačne napore usmjeriti u zajedničkom smjeru i početi radom na zajedničkim kontroliranim rječnicima? Trebamo li uopće stvarati kontrolirane rječnike ili ćemo taj posao prepustiti privatnim servisima, koji će svojim podjelama diktirati ponašanje i korigirati korisnike? Može li se nastaviti u smjeru kojim smo krenuli organizacijom 1. okruglog stola 2019. godine – i malo se pomaknuti unaprijed?

Dr. sc. Ana Vukadin (NSK, HKD Komisija) predstavila je mogućnost primjene nadziranih rječnika u katalogizaciji na primjeru glazbene građe u *Pravilniku za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* (KAM).⁸ *Pravilnikom* su standardizirani podatci o građi u srodnim informacijskim ustanovama, koje su tradicionalno opisivale različite aspekte pojavnosti i sadržaja građe u skladu sa svojim temeljnim poslanjima. Njegovom primjenom stvaraju se uvjeti za razmjenu, dijeljenje,

⁸ Dostupno na URL-u: <<https://www.kam.hr/>> (25. 3. 2021).

povezivanje, integraciju i ponovnu uporabu podataka, što je temelj za stvaranje zajedničkih usluga koje će olakšati pristup građi i cjelovito predstaviti nacionalnu baštinu u digitalnom okruženju. *Pravilnik* se temelji na normama međunarodnih stručnih tijela i na nacionalnim normama. Može se primijeniti u različitim informacijskim sustavima i kompatibilan je s različitim formatima za kodiranje podataka. Razvijen je u okviru programa *Izrada, objavljivanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju*, koji su od 2014. i 2019. zajednički provodile tri baštinske zajednice – knjižničarska, arhivistička i muzejska – u suradnji s fakultetskim odjelima/odsjecima informacijskih i komunikacijskih znanosti. Program se financirao sredstvima Ministarstva kulture RH-a. Nakladnici *Pravilnika* i vlasnici njegova sadržaja su Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Hrvatski državni arhiv i Muzejski dokumentacijski centar. Temeljena na sadržajnoj analizi, sadržajna obrada u KAM-u razvija se putem tezaurusa i klasifikacije. Za preuzimanje termina preporučene su publikacije: UNIMARC, Hrvatski UDK online, tezaurus oblika i žanrova NSK-a i rječnici LOC-a.

Posljednje izlaganje, zamišljeno kao uvod u prošlogodišnji 1. okrugli stol, koje nažalost nije održano u tome kontekstu, naslova *Predmetno označivanje i pretraživanje glazbe i glazbenih sadržaja* održala je dr. sc. Drahomira Cupar, docentica na studiju informacijskih znanosti Sveučilišta u Zadru, predsjednica Komisije za klasifikaciju HKD-a. Na temelju recentne strane stručne literature autorica je problematizirala načine predmetnog označivanja profesionalnih informacijskih alata (kataloga) u odnosu prema mrežnim alatima za indeksiranje sadržaja glazbene tematike (tekstova i glazbe), kojima se prate preference korisnika glazbenih portala i društvenih mreža – kako automatiziranim, tako i korisničkim (folksonomije).

Skup je zaokružen panel-raspravom, koja je donijela osnovni zaključak da se od prošlogodišnjeg ukazivanja na temeljne razlike u teoretskom pristupu i praksi nije stiglo dalje. Suradnja velikih matičnih knjižnica ostala je u najavi. Ostatku stručne populacije ostaje na izbor prikloniti se jednoj ili drugoj opciji ili stvoriti treću, potpuno drugačiju, na veselje korisnicima.

Sva su izlaganja snimljena, a snimke i prezentacije sa skupa dostupne su na mrežnim stranicama suorganizatora skupa HUMKAD-a <<http://humkad.hr/2-okrugli-stol-predmetno-oznacivanje-u-podrucju-glazbe/>>.

Željka RADOVINOVIĆ
Zagreb